

- травня 2025 року / за наук. ред. д. пед. наук С. З. Романюк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 255–259. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/36663>
3. Driessnack M. Children and Nature-Deficit Disorder. *Journal Compilation. Wiley Periodicals*. 2009. Vol. 14, No. 1. P. 73–75. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1744-6155.2009.00180.x>
 4. Kołodziejska M. Deficyt natury i jego znaczenie dla rozwoju młodego człowieka. W: J. Wyleżalek, M. Such-Pyrgiel (red.), *Szkice pedagogiczne: Dylematy juwentologii* (ss. 121–138). Józefów: Wydawnictwo WSGE. URL: <https://www.wydawnictwo.wsge.edu.pl/pdf-133620-62107?filename=62107.pdf>
 5. Kozłowska A., Chmura-Rutkowska I., Buchnat M., Cybal-Michalska A. Deficyt natury jako przejaw ukrytego programu szkoły. Poznańskie badania oświatowe. *Resocjalizacja Polska*. 2023. № 24. S. 471–485. URL: https://www.researchgate.net/publication/371119896_Deficyt_natury_jako_przejaw_ukrytego_programu_szkoly_Poznanskie_badania_oswiatowe
 6. Louv R. *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Chapel Hill, NC: Algonquin Books. 2008. 323 p.

ДО ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАГІСТРІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ярошенко Ольга Григорівна

Інститут вищої освіти НАПН України

yaroshenko_o@ukr.net

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

alstep@tnpu.edu.ua

Сучасна система освіти зазнає значних трансформацій, пов'язаних з інноваційними процесами, глобалізацією, розвитком інформаційних технологій і новими вимогами до якості підготовки фахівців. Особливої актуальності набуває проблема природничо-наукової підготовки майбутніх учителів, адже саме природничі науки відіграють важливу роль у формуванні наукового світогляду, розвитку критичного мислення та екологічної свідомості учнів.

Науковці зазначають, що дослідники інноваційної діяльності та готовності особистості до її виконання обмежуються вузьким колом суб'єктів інноваційної діяльності, найчастіше – майбутніми вчителями. Однак, досвід практичної роботи та вивчення стану реалізації проблеми на рівні педагогічної діяльності дозволяє нам констатувати, що і підготовка майбутніх учителів-магістрів до впровадження інновацій у освітній процес з вивчення предметів природничої галузі знань знаходиться на не належному рівні.

Інноваційна діяльність законодавчо закріплена як «діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [1]. У 2023 році Міністерством освіти і науки було затверджено Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, в якому інноваційна діяльність у сфері освіти трактується, як «діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок. У цьому ж документі наведено розлоге тлумачення освітніх інновацій: «новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські моделі, технології, методи, що підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності, змінюють результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові: освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання; технології управління закладом освіти, системою освіти» [2].

У підготовці здобувачів вищої освіти до інноваційної діяльності вагому роль відіграють різні види виробничих практик і дослідницька діяльність, завдяки ним та з урахуванням індивідуальних потреб і намірів студента формуються професійно важливі для інноваційної діяльності уміння. Виробничі практики виступають сполучною ланкою між отриманими майбутнім фахівцем теоретичними знаннями та їх імплементацією в інноваційну виробничу сферу, якщо вони спрямовані на опанування існуючими на виробництві передовими технологіями й інноваціями. І все ж обмежений термін проведення практик не дозволяє в межах інституційної форми здобуття вищої освіти належним чином готувати майбутніх фахівців до інноваційної діяльності на робочому місці. Дуальна форма здобуття вищої освіти дозволяє долати це протиріччя, оскільки передбачає теоретичне навчання в університеті, а практичне – на виробництві. Причому на практичне навчання може бути відведено до 60 % навчального часу. Звідси очевидно, що вона має значно більший ресурс для формування готовності майбутніх фахівців до інноваційної діяльності. І дійсно, ефективність практичного навчання на робочому місці доведено чотирьохрічним пілотним проєктом, організованим і проведеним у 2019–2023 роках МОН України за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні.

Навчаючись на робочому місці, студенти безпосередньо стикаються з інноваційною діяльністю, спершу споглядають, а потім починають використовувати інновації та досить швидко переконуються, наскільки інноваційна діяльність важлива як для виробництва, так і для них особисто.

Готовність до будь-якого виду діяльності, в тому числі інноваційної, не є вродженою, а набувається в процесі навчання майбутнього фахівця у ЗВО та продовжує розвиватись під час виконання посадових обов'язків на робочому

місці. В цьому нас переконує досвід навчання за дуальною формою здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми А 4 Середня освіта (Природничі науки) Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Оцінювання інноваційної компетентності ми здійснювали за такими критеріями:

- наявність та якість власних інноваційних розробок (методичних матеріалів, електронних курсів тощо);
- рівень використання ІКТ та цифрових інструментів у навчальному процесі;
- участь у професійних конкурсах, наукових конференціях, освітніх проєктах;
- рівень залучення учнів до проєктної, дослідницької діяльності;
- самооцінка та рефлексія результатів власної інноваційної діяльності;
- оцінка з боку колег, адміністрації, експертів (наприклад, через портфоліо вчителя, відкриті уроки).

Формування ефективної природничо-наукової підготовки майбутніх учителів вимагає системного підходу, що включає оновлення змісту, інтеграцію дисциплін, впровадження інновацій, розвиток дослідницьких і цифрових умінь. Такий підхід забезпечує підготовку компетентного, ініціативного та конкурентоспроможного педагога, здатного успішно працювати в умовах Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (із змінами; у редакції від 31.03.2023, підстава – № 2849-IX). Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12.05.2023 № 552, зареєстроване в Мініюсті України 07.07.2023 за № 1155/40211. І Загальна частина. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text>